

<https://parnu.postimees.ee/8172171/101-kilomeetrit-rankrasket-taliharja-vanakurja-ehk-kuidas-parnulanna-taas-voidu-noppis-ja-maratonimees-peksa-sai>

101 kilomeetrit ränkrasket Taliharja Vanakurja ehk Kuidas pärnulanna taas võidu noppis ja maratonimees "peksa sai"

[Märt Pilme](#)

14. jaanuar 2025, 13:43

Rajapunkt, kus kuiva jalaga läbi ei saanud. Foto: Merle Rallmann

Rekordarv ehk üle 400 "hullu" kogunes nädalavahetusel Läänemaale Taliharja Vanakurjale ehk 101kilomeetrisele vastupidavusretkele, kus tuli joostes trotsida põlvini lund ja vett, marutuultki. Kes tervet ei jõudnud, tegi pool – neile oli ette nähtud 55kilomeetrine matk.

Pikema maa jalge alla võtnud maratoonar Roman Fosti, kes karjääri kestel on kondimootoril läbinud üle 100 000 kilomeetri, ei hakanud asja ilustama: see oli tema elu raskeim katsumus ja enam võhmamees sellele üritusele ei lähe!

Sümboolne oli seegi, et kui siinkirjutaja Fostile esmapäeva hommikul helistas, lakkus Pärnust pärit jooksumees parasjagu haavu massaažitoolis. "Praegu on selline tunne, nagu oleks peksa saanud. Eile oli veel hullem," tunnistas ta.

Põlvini vees

Tõele au andes oli äsjane võistlus 41aastasele Fostile teine mööda Eestit rändav Vanakuri. Kahe aasta eest kogus ta erilisel mõõduvõtul ühe ropsuga üle 100 kilomeetri Hiiumaalgi.

"Ilus loodus ja saad ainult iseendaga olla, omi mõtteid mõlgutada," pakkus olümpiasportlane põhjuse, miks inimesed sääraseid katsumusi ette võtavad. "Toona Hiiumaal oli päris raske. Nüüd läks kaks aastat mööda ja haavad olid paranenud. Kaks nädalat enne starti mõtlesin: miks mitte? Teeme siis uuesti selle läbi!"

Roman Fosti (keskel) üritas katsumuse käigus leida kampasid, kellega koos joosta. Foto: Taliharja Vanakuri

Kuna Fostit ootab 2. märtsil ees Tokyo linnamaraton, kulus äsjane retk põhjaladumisel marjaks ära. Küll tegi ilmataat plaanitu mitu korda raskemaks.

"Kui nime kirja panin, tundus ilm väga soosiv: päev enne registreerimise lõppu lund põhimõtteliselt polnudki ja prognooski ei lubanud paksu vaipa," seletas pärnakas, kelle kinnitusel osutus reaalsus hoopis teistsuguseks. "Paar päeva enne starti saadeti mulle veebilink, kus oli kirjas: "Läänemaal tuleb torm, ärge sinna küll minge!" Jõudsingi mõelda, et ei taha nii rasketes oludes sinna minna, aga kui ma midagi ikka ette võtan, siis teen selle ka ära!"

Viimaks kujunes Fosti spordipäev 12 tunni ja 19 minuti pikkuseks, mis esialgsetel andmetel andis paarisaja 101 kilomeetri läbinu seas jooksjatest 16. koha. Esikoha pälvis Sander Linnus, kelle ajaks mõõdeti 9:54.

Viimane seikleja sai protokollis nime kirja siis, kui tiksus võistluse 23. tund. Väärrib märkimist, et raja võis läbida ka rattaga ja suuskadel. 55kilomeetrise raja lõpuprotokollis läks 182 osaleja nimi. Mõistagi oli mõlemal distantsil katkestajaid.

Fosti kiitis korraldajaid, kes olid raja targalt planeerinud: polnud sugugi tuim tiksumine, vaid vahelduv. "Üldiselt kulges nii, et viis kilomeetrit oli metsaradu ja seejärel viis kergliiklusteid. Võlu oli aga selles, et kui start anti, siis rada veel polnud," muheles pärnakas, kelle sõnutsi pidid eesmised ehk kiiremad raja sisse tallama.

Rajapunkt, kus kuiva jalaga läbi ei saanud. Foto: Merle Rallmann

Väledamate õnneks läks poolel maal justkui lihtsamaks, sest lühema ehk 55 kilomeetri läbijad alustasid oma teekonda raja teises pooles ja olid juba teekoristajate rolli enda kanda võtnud.

"Tee läks justkui lihtsamaks, aga kui sul on juba 50 kilomeetrit jalge all, siis tegelikult ei lähe midagi lihtsamaks," viitas Fosti valusatele jalgadele.

Maratonimees tunnistas, et tal oli pooleks maaks reielihhas juba täitsa küps ja jalgade tõstmine väga vaevaline – selleks ajaks oli ta põlvini lumes ja vesises olluses küllalt kahlanud. Viimaks löid välja vanad vigastused ehk selg läks pingesse ja Achilleuse kõõlus tegi valu.

"Vett saime kõvasti, just esimesel veerandil – vahepeal oli vesi põlvini. Jooksime palju ranniku ääreski, kus oli väga kõva tuul. Õnneks oli see valdavalt tagant," seletas Fosti, kes pakkus, et jooksis sadakonnast kilomeetrist umbes 90 ja lubas endale ülejäänul kõndi. "Tahtsin raja alla 12 tunni läbida, aga viimased 25 kilomeetrit olid ikka rängad ja andsin seal selle aja ära. [Naiste pärnakast võitja] Marjaliisa Umb jooksis must umbes 80. kilomeetril pimedas metsas mööda: mul jäi karp lahti ja mõtlesin: mis asja!? Naisterahvas ja kihutab sellise tempoga mööda! Mina liikusin kuskil seitse minutit kilomeetri kohta, tema pani ikka kuuega – väga tubli!"

Eriti kõvasti hakkas tuiskama raja teises pooles, kui pimedaks läks. Foto: Merle Rallmann

Fosti järas pingutuse jooksul peamiselt batoone ja kummikomme, aga kiitis kontrollpunktegi, kus pakuti näiteks makarone, vorsti, mustikakisselli ja muud magusat.

"Vahva üritus: soovitan kõigil ära proovida! Aga mina enam ei lähe," naeris Fosti, kes plaanib sel aastal ette võtta kolm *major*-kategooria ehk Tokyo, Londoni ja Chicago linnamaratoni ning läbida need alla 2:30ga. Siis oleks tal kõik kuus säärase ajaga tehtud ning saaks preemiaks erilise medali ja sertifikaadi. Kaugemas tulevikus on maratonimehel sihiks võetud täispikk Ironman ja maailmakuulus 90kilomeetrine Lõuna-Aafrika ultrajooks Comrades.

Lülitaaju välja ja jookse!

Umb oligi 101kilomeetrisel teekonnal taas väledaim naine. Pärnu Raeküla kooli arendusjuhile ja õpetajale mõõdeti ajaks 11:51, mis andis üldarvestuses kaheksanda koha. Järgmist naist tuli oodata pisut alla poole tunni: teisena ületas lõpujoone Külli Sizask (12:19). Kolmandana aga Laura Komp (13:20).

Marjaliisa Umb ei teadnud täpselt, kas tal on seljataga kolm või neli 101kilomeetrist Taliharja Vanakurja: korra on ta katkestanud, ülejäänud korrad võitnud. — Foto: Taliharja Vanakuri

Marjaliisa Umb ei teadnud täpselt, kas tal on seljataga kolm või neli 101kilomeetrist Taliharja Vanakurja: korra on ta katkestanud, ülejäänud korrad võitnud. Foto: Taliharja Vanakuri

39aastane ultrajooksja ja purjetaja on säärastel pikamaapingutustel juba vana kala. Näiteks Eesti raskeima 100 kilomeetri jooksu ehk Haanja 100 võitis ta mullu novembris juba neljandat korda. Küsides tšempionilt, mitmes Talihari ja mitmes võit see talle oli, jäi Umb täpse vastuse võlgu.

"Nüüd oli kolmas või neljas kord osaleda, eelmine aasta 20 külmakraadiga katkestasin 63. kilomeetril, aga ülejäänud olen võitnud," pakkus Umb, põhjendades, et ta ei pea esikohti oluliseks, sestap ta ei loe neid. Ta hindab eelkõige sealset vahvat seltskonda.

Olud rajal. Foto: Merle Rallmann

Kuna iga Talihari on omanäoline, ei tea kunagi, mida seekordne rada võistlejaile pakub. Umb tõi esile, et kui päev enne ja pärast retke oli ilm ilus, siis võistluspäeval vastupidine.

"Laupäeval oli tõeline Varakurja-kohane ilm ... väljakutsuv! Aga ei midagi üllatuslikku, sest kogemust mul juba jagub ja kõigeks tuleb valmis olla. Füüsiliselt see võistlus mulle väga raskust ei valmistanud," tunnistas kiireim naine, kes võttis enda sõnutsi alguses rahulikult ega pidanud seega "rada lahti lükkama". "Ainuke keerukus oli see, et pidin kogu distantsi jooksmas, sest rada oli lihtsalt nii hea! Seal polnud ühtki sellist lõiku, kus ei saanud joosta. Vaid korra pidi vees sumpama."

Olud rajal. — Foto: Taliharja Vanakuri

Olud rajal. Foto: Taliharja Vanakuri

Tagantjärele targana võiski passiv algus sillutada tee esikohani, sest kiired alustajad, sealhulgas Fosti, kulutasid rada tallates esimeses pooles rohkem energiat ja maksid lõpus lõivu. Samasugust taktikat kasutas meeste võitja ehk Linnuski. Ehkki Umb mõtles esiti, et äkki võiks iga kaheksa kilomeetri jooksu järel kaks kilomeetrit kõndida, selline plaan käiku ei läinud, sest olud soosisid kiiremini liikuma.

Umb ei ajanud taga kindlat tempot, vaid sõrkis enesetunde järgi. "Eks sealgi olid tõusud-langused ja pidid hästi oma keha tundma: millal süüa, millal ja millega vaimu ja keha turgutada. Mul polnud algus kõige roosilisem: tundsin, et täna pole minu päev," meenutas ultrasportlane, aga tunnistas, et kõik muutus umbes 50. kilomeetri vahelaagris, kus ta tankis

keha head ja paremat täis. "Energia tuli tagasi! Vaatasin kella ja seegi oli veel suhteliselt vähe – äkki jõuab veel 12 tunniga finišisse? Võtsingi selle eesmärgi: lülitasin aju välja ja lihtsalt jooksin!"

Toidupunktides pakuti head ja paremat. — Foto: Taliharja Vanakuri

Toidupunktides pakuti head ja paremat. Foto: Taliharja Vanakuri

Haamrit soolajooksu teinud Umb ei saanudki. Viimaks teisena lõpetanud naist nägi Umb kohe alguses, kui Sizask eest ära lidus. Pärnulanna nõelus vahe kinni umbes 80. kilomeetri joogipunktiks, kui Sizaskil oli rüübe juba tehtud ja Umb alles jõudis kosutuspaika.

"Siis ma mõtlesin küll, et joon hästi kiiresti ja jooksen järele. Siis nägin, et ta hoopis kõnnib ja otsib kaardilt, kuhu edasi minna," jutustas tšempion, kelle sõnutsi tuli pimedas orienteerudagi ehk mängu tuli kaardilugemisoskus. "Jooksin rahulikult oma tempoga edasi ja vaatasin pimedas korra tagasi – nägin, et [Sizaski] lambid helgivad ja vahe läheb aina pikemaks. Ohhoo!"

Kui Fostit kimbutasid küll valus reielihäs, küll selg, siis Umbi sõnutsi polnud tal tormises-tuisuses ilmas ühtki muret. Ka mitte järgneval päeval, kui välja arvata see, et kops oli pisut hell, mis olevat pärast nii pikka pingutust tavaline. "Kas ma pühapäeval just 20 kilomeetrit jooksmata oleksin läinud, aga kõndimas käisin ikka," tunnistas spordisõber.

Marjaliisa Umb Haanja 100 võistlusel. — Foto: Võru Spordiliit

Marjaliisa Umb Haanja 100 võistlusel. Foto: Võru Spordiliit

Raja viimastel kilomeetritel võisid julgemad pöörata veel Sõgedale Sõõrile ehk 25kilomeetrisele lisatiirule. See ring oli mõeldud nendele, kes tundsid, et 101 kilomeetrist jäi väheks. Umb säärast võimalust ei kasutanud. Miks küll!? Ultrasportlane puhkes naerma ja vastas, et ta pole ühegi Taliharja lõpus veel nii palju motivatsiooni leidnud.

"Kui 101 saab tehtud, on saun palju kutsuvam," märkis võidunaine, kes ristas seekordse mõõduvõtu katsumus- ja elamusrohkeks, kiites korraldajaid, kes teevad alati head tööd. "Sinna on alati suur rõõm minna!"

Umb paneb nüüd ultrajooksud mõneks ajaks pausile ja hüppab purjelainele: mais ootavad neljakordset Eesti parimat naispurjetajat ees sportpaatide Euroopa meistrivõistlused.